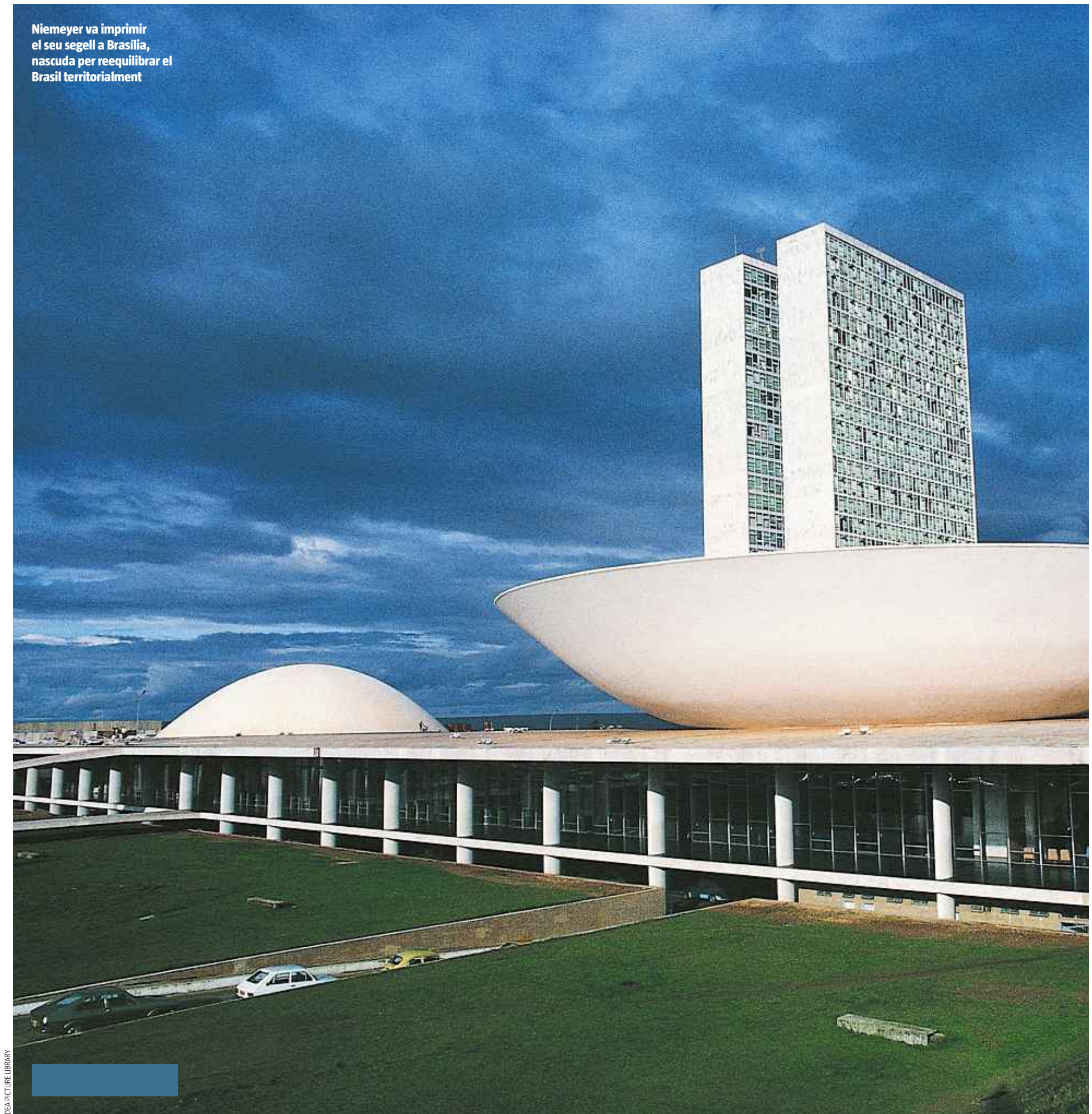

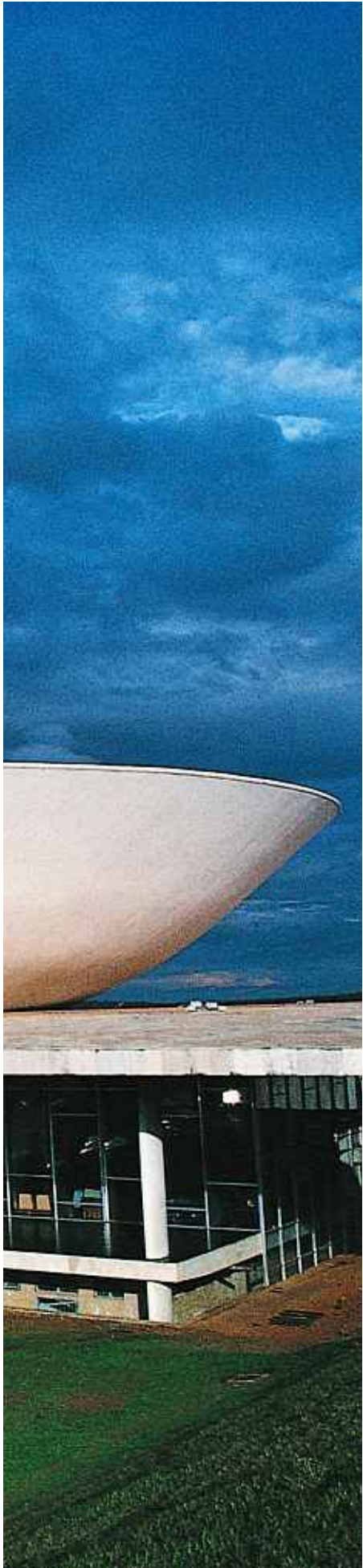
Niemeyer va imprimir
el seu segell a Brasília,
nascuda per reequilibrar el
Brasil territorialment

DEA PICTURE LIBRARY

Construïdes des de zero Els romans ja aixecaven ciutats del no-res. Al segle XX Brasília va marcar un model i ara són la Xina i Malàisia els qui projecten metròpolis més verdes i humanes. Tindran èxit? **Text** Irene Puig

SARAGOSSA, VALÈNCIA O MÈRIDA SÓN EXEMPLES D'URBS DES DE ZERO

Edifici del Tribunal Federal de Justícia de Brasília, obra d'Oscar Niemeyer

BRASÍLIA

És la capital administrativa del Brasil, es va construir entre els anys 1956 i el 1960, va ser declarada Patrimoni Cultural de la Humanitat el 1987 i potser és la més cèlebre de les ciutats *noves*. El president d'aleshores, Juscelino Kubitschek, ja havia plantejat la construcció d'una capital per a un millor equilibri territorial d'un país en el qual les grans conurbacions s'ubicaven a la costa. Es va buscar amb precisió el lloc on calia ubicar-la i es va decidir construir-la a la zona central i relativament deshabitada del Brasil, un lloc en el qual en el passat hi va haver rebel·lions sagnants. L'urbanista Lúcio Costa i l'arquitecte Oscar Niemeyer van portar el pes del projecte, amb una estructura inspirada —una pirueta històrica molt interessant—, en els antics *cardus* i *decumanus* romans. La nova ciutat va buscar conciliar l'ús de l'automòbil amb el del vianant i que fos integradora, sense habitatges precaris ni diferències socials. Per això es van crear les superilles d'edificis, compostes per habitatges

de mides diferents però uniformes i amb continuïtat. La idea era que, encara que les diferències socials continuessin existint, els habitants visquessin sobre una base comuna. Brasília avui dia és una ciutat monumental amb grans vies i parcs espaiosos, però és un èxit urbanístic? Ho és quan que es tracta d'una seu d'un govern i tota la seva gran infraestructura ha estat planificada d'una manera racional. Però, tal com explica el president de l'Associació Espanyola de Tècnics Urbanistes (AETU), Sebastià Grau, "des del punt de vista social es podria dir que ha tingut un èxit parcial, ja que als voltants de Brasília s'han creat una gran quantitat de nuclis suburbans i això ha implicat la no-integració d'una part important de la població dins de la ciutat." A parer seu, "perquè una ciutat tingui èxit de manera completa, a banda que tingui les infraestructures adequades, és necessari que els ciutadans s'hi sentin integrats, que faci fàcil la vida, que la gent s'hi senti còmoda en aquest entorn social, econòmic i mediambiental".

CANBERRA VA NÉIXER PER POSAR FI A LA LLUITA DE SIDNEY AMB MELBOURNE

Doneu-hi una ullada. El planeta està farcit de ciutats, metròpolis i megalòpolis cada vegada més grans i influents des del punt de vista econòmic, social i demogràfic. Però, encara que sembli mentida, aquestes urbs no sempre hi han sigut i, de fet, moltes van aparèixer —amb la perspectiva de la història— en un tres i no res, ja que van ser creades des de zero.

No cal buscar gaire: la monumental Mèrida, per exemple, va ser fundada pels romans, amb el nom d'Emerita Augusta l'any 25 abans de Crist, on abans no hi havia res. Els veterans de les guerres càntabres la van construir aprofitant les terres que els havien atorgat com a pagament pels serveis a l'exèrcit. I com que era de nova planta es va guiar per criteris racionals: un de derivat de l'estudi —la distribució reticular de l'urbanista grec Hipòdam de Milet— i un altre d'una mica més primari —les dues grans avingudes perpendiculars, el *cardus Maximus* i el *decumanus* màxim, que reproduïen l'estructura d'un campament militar—. Mèrida no va ser un cas aïllat. Els romans van utilitzar aquest procediment a tot l'imperi, i només a Hispània hi ha Italica (Sevilla), Caesaraugusta (Saragossa) i Valentia (València), entre moltes d'altres.

Aixecar una ciutat des de zero no va ser cosa exclusiva dels romans. Al llarg de la història els humans s'han entossudat a crear grans —o no tan grans— nuclis urbans en què no hi havia res. Els espanyols, per exemple, van sembrar de ciutats d'aquest tipus tot Llatinoamèrica durant l'època colonial. Dues ciutats mexicanes fundades al llarg del segle XVI com Guanajuato i Morelia (batejada per cert amb el nom de Valladolid) en són bons exemples. I és ben conegut el pla Cerdà, que va donar lloc a l'Eixample de Barcelona, caracteritzat per una estructura reticular, encara que en aquest cas, òbviament, no es tracta pas de cap ciutat creada des de zero, sinó d'una part importantíssima de la ciutat construïda gairebé del no-res al segle XIX.

El fenomen no s'ha aturat. Al llarg del segle XX els projectes de nuclis urbans d'aquesta mena van continuar sent relativament habituals. Però quin ha estat realment el grau d'èxit d'aquestes noves ciutats? Han complert la funció per a la qual es van crear? ■

Canberra és la capital administrativa d'Austràlia i un punt d'equilibri entre Sidney i Melbourne

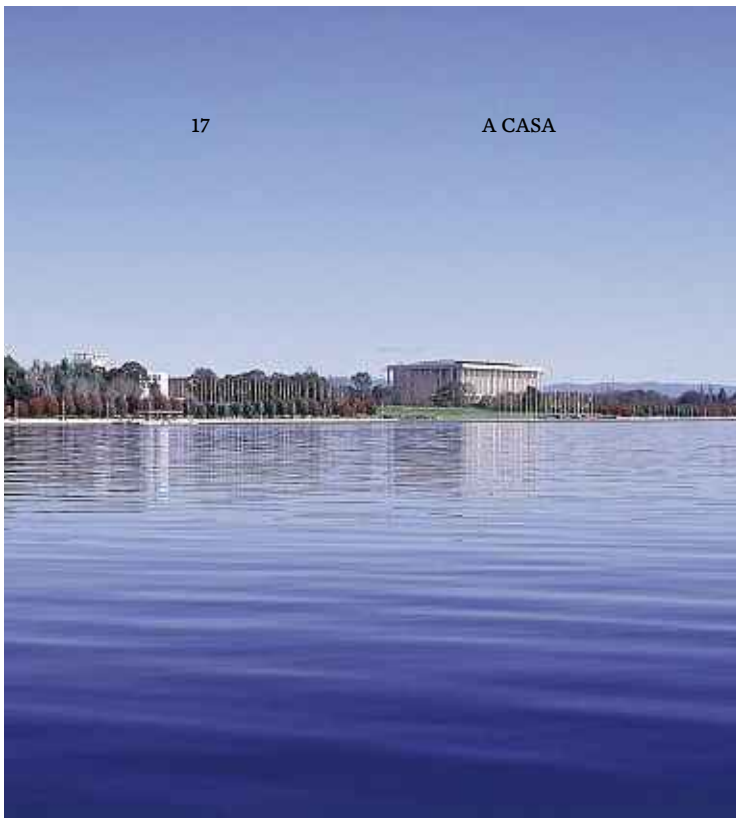
Dongtan és una de les moltes ciutats satèl·lit projectades al voltant de l'efervescent Xangai

DONGTAN

La Xina és un dels països que està edificant més ciutats, com ara Dongtan, situada a l'illa de Chongming i que es va començar a construir l'any 2007. Als afores de Xangai, és una de les ciutats més poblades del món i una de les nou que, a tall de satèl·lit, s'estan edificant en aquesta àrea. La Xina ha previst construir dues ecociutats més. El Xangai Industrial Investment Corporation (SIIC) va encarregar la construcció de la ciutat el 2005 a Arup, una firma d'enginyeria britànica,

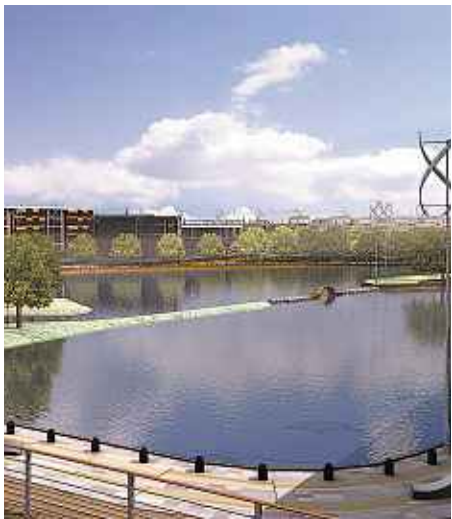

PHOTOGRAPH BY DAVID MESSENT

CANBERRA

La capital administrativa d'Austràlia es va començar a construir l'any 1913, per resoldre el contenciós entre Sidney i Melbourne que rivalitzaven entre si. Un els atractius de l'urbs dissenyada per Walter Burley Griffin i la seva dona Marion Mahoy Griffin és que va ser concebuda per no alterar la topografia del territori. Després dels problemes econòmics en el període d'entreguerres, la ciutat es va consolidar després de la

Segona guerra mundial. El projecte inicial, però, ha variat considerablement al llarg dels anys en funció de les necessitats. Segons el catedràtic Ricard Pié és imprescindible que les ciutats de nova construcció puguin ser flexibles: "Quan es planifica una nova ciutat és impossible preveure'n totes les necessitats des d'un inici, perquè no només cal tenir en compte les actuals sinó també les que es requeriran en un futur. En això es basa el *planning by doing*".

MCT

que ha buscat reduir el consum energètic i les emissions. En part s'aconseguirà mitjançant la instal·lació de vegetació als sostres dels edificis per millorar l'aïllament i filtrar l'aigua. L'ecociutat havia d'estar enllestida l'any 2010, però es troba en punt mort. L'arquitecta i urbanista Elisabeth Tuà recorda que "incorporar tecnologies amb energies renovables té un sobrecost". Pel catedràtic d'Urbanisme de la UPC, Ricard Pié, "la política més sostenible no és fer més ciutats sinó anar canviant les que ja estan construïdes".

CHANDIGARH

El 1950, tres anys després de la independència i després de la partició del Panjab amb el Pakistan, el govern indi va iniciar la construcció de Chandigarh, al nord de Nova Delhi. Els arquitectes Albert Mayer i Mathew Novicki van rebre l'encàrrec d'aixecar una ciutat de nou encuny i van planificar els superblocs, diverses unitats veïnes autosuficients compostes per habitatges, mercats, temples, escoles... Tanmateix, Novicki va morir en accident aeri i Mayer va abandonar el projecte. El 1951, l'elegit per dur a terme la planificació va ser Le Corbusier. A Chandigarh el trànsit és menys sorollós i més fluid i abunden els espais verds. "Le Corbusier va pensar en una ciutat molt a l'estil europeu, de grans avingudes, amb vies ràpides... Està molt aconseguida però no adaptada a la forma de vida hindú, molt més densificada," explica Grau. El model inicial, amb tot, està en risc: planejada per a mig milió de persones, Chandigarh n'acull prop de dos milions.

IMAGEMORE.CO, LTD.

Vista de la mesquita a Putrajaya, creada per pal·liar la superpoblació de Kuala Lumpur

PUTRAJAYA

Chandigarh es va crear després de la partició del Panjab entre l'Índia i el Pakistan al segle passat

És la capital administrativa de Malàisia i està situada prop de Kuala Lumpur. Es va edificar per alleujar la superpoblació que pateixen moltes metròpolis asiàtiques, com ara Jakarta o Bangkok. Tant Putrajaya com Ciberjaya estan destinades a atreure la indústria de les noves tecnologies. El seu pla urbanístic es basa en la idea de ciutat-jardí intel·ligent que incorpora una gran quantitat d'espais verds i que està equipada amb les últimes tecnologies multimèdia. La nova

capital pretén convertir-se en un centre internacional per al desenvolupament de software i situar-se en primera línia en la gestió de noves tecnologies però, això sí, intentant no perdre les arrels culturals del país. Per això, aquesta moderna i tecnològica urbs incorpora elements tradicionals de l'arquitectura mongola, així com ornamentació d'inspiració islàmica.

La ciutat disposa d'edificis bonics que s'intercalen amb espais oberts amplis, parcs i un canal navegable que la travessa i que desemboca en un gran llac. Entre els edificis bandera en destaca la mesquita Putra, la residència del primer ministre i el Putrajaya International Convention Center (PICC), un edifici per allotjar-hi convencions internacionals.

Per culpa de la crisi asiàtica de l'any 1998, el desenvolupament de la ciutat es va alentir notablement. Sebastià Grau vaticina que "Putrajaya tindrà èxit si s'aconsegueixen els objectius per als quals es va crear, però si ha d'incorporar gaires habitants serà incapaç d'absorbir aquesta quantitat de població". De moment encara no es tracta de cap preocupació, ja que està pensada per incorporar uns 300.000 habitants i encara no ha arribat a aquest límit. A Putrajaya encara li queda camí per recórrer, però queda clar que és exemple de les ambicions de Malàisia.

L'ÈXIT D'AQUESTES CIUTATS ÉS EVITAR QUE ES MASSIFIQUIN

ALEX CRAIG